

Sporočilo za javnost

Agencije EU za droge v Lizboni

EVROPSKO POROČILO O DROGAH 2023: POUČENJE

Večja raznolikost ponudbe in uporabe drog prinaša Evropi nove izzive

(16.06.2023, LIZBONA **PREPOVED OBJAVE DO 12.00 Lizbona | 13.00 Bruselj/srednjeevropski čas**)

Večja raznolikost ponudbe in uporabe drog prinaša nove izzive za politiko in zdravstveno varstvo na področju drog v Evropi. To je ena od problematik, ki jih je danes izpostavil **Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA)**, ko je v Bruslju predstavila svoje **Evropsko poročilo o drogah za leto 2023: Trendi in razvoj** ⁽¹⁾. Poročilo vsebuje najnovejši pregled stanja na področju prepovedanih drog v Evropi ter proučuje ključne trende in nastajajoče grožnje.

Razpoložljivost drog je še vedno visoka pri vseh vrstah snovi, obseg in zapletenost proizvodnje prepovedanih drog v Evropi pa se še naprej povečujeta. Uporabniki drog so zdaj izpostavljeni širši paleti psihoaktivnih snovi, ki so pogosto zelo močne in čiste. Ker se lahko te droge prodajajo v praških ali tabletah, podobnih zdravilom, uporabniki morda ne vedo, kaj jemljejo. V poročilu je poudarjena potreba po učinkovitih strategijah obveščanja o tveganjih, da bi potrošnike opozorili na škodo za zdravje, povezano z novimi snovmi, medsebojnim vplivom drog in proizvodi z močnim učinkom.

V pregled so bile zajete najrazličnejše prepovedane droge, od opioidov in stimulansov do novih proizvodov iz konoplje in disociativnih drog (npr. ketamin). Poročilo zagotavlja tudi najnovejšo informacijo o **novih psihoaktivnih snoveh (NPS)**, ki v Evropi še vedno predstavljajo izziv na področju javnega zdravja. Leta 2022 so prek evropskega sistema za zgodnje opozarjanje (**EWS**) prvič poročali o 41 novih drogah, skupno število novih psihoaktivnih snovi, ki jih je spremljal center **EMCDDA**, pa je bilo 930.

Evropska komisarka za notranje zadeve Ylva Johansson je dejala: „Organiziran kriminal, povezan s prepovedanimi drogami, predstavlja veliko grožnjo družbi, hkrati pa me zelo skrbi, da so snovi, ki se danes uživajo v Evropi, morda še bolj škodljive za zdravje kot v preteklosti. V *Evropskem poročilu o drogah za leto 2023* so opisani zasegi rekordnih količin prepovedanih drog v državah članicah. Moji nedavni obiski v evropskih morskih pristaniščih in Latinski Ameriki so pokazali, da se preprodajalci drog še naprej vtihotapljuje v dobavne verige, izkoriščajo delavce ter z nasiljem in korupcijo negativno vplivajo na skupnosti. Ključnega pomena je, da EU v svetovnem boju proti prometu s prepovedanimi drogami sodeluje s tretjimi državami. Sedaj je tudi pravi trenutek, da center EMCDDA dobi okrepljen mandat in mednarodno vlogo, ki mu bosta omogočila, da bo lažje sledil tej spreminjajoči se problematiki drog“.

V poročilu je poudarjena potreba po boljših forenzičnih in toksikoloških podatkih za boljše razumevanje groženj, ki jih predstavljajo nove in močne sintetične snovi, mešanice drog, ponarejene snovi, spreminjajoči se trgi drog in vzorci uporabe. Agencija bo v okviru svojega novega mandata leta 2024 vzpostavila evropsko mrežo forenzičnih in toksikoloških laboratorijev za okrepitev zmogljivosti na tem področju ⁽²⁾.

Direktor centra EMCDDA Alexis Goosdeel je dodal: „Letošnje poročilo nas jasno opozarja, da so težave s prepovedanimi drogami prisotne v vsej naši družbi. To lahko povzamem z besedami: *vsepovsod, vse, vsakdo*. Uveljavljene prepovedane droge so zdaj široko dostopne, še naprej pa se pojavljajo nove močne snovi. Na trgu drog se lahko pojavi skoraj vse, kar ima psihoaktivne lastnosti, pogosto napačno označeno ali v mešanicah. Zato lahko prepovedane droge vplivajo na vsakogar, bodisi neposredno zaradi uporabe bodisi posredno zaradi vpliva na družine, skupnosti, institucije in podjetja. Poleg tega so naši državljani vse bolj

izpostavljeni nasilju, povezanemu z drogami, in njegovim posledicam. Danes izpostavljamo izzive, ki jih prinašajo stimulanse, sintetične droge in novi proizvodi iz konoplje. Za boljše odkrivanje novih groženj in varovanje javnega zdravja je ključnega pomena, da okrepimo forenzično in toksikološko testiranje. Prav tako moramo narediti več na področju naložb v storitve, ki morajo zdaj zadovoljevati bolj raznolike in kompleksne potrebe“.

Nov razvoj politike glede konoplje na kompleksnem trgu

Obseg politik glede konoplje se v Evropi postopoma širi in zdaj ne zajema le nadzora nad prepovedano konopljo, temveč tudi zakonsko ureditev konoplje in kanabinoidov za terapevtske in druge namene (npr. kozmetika, hrana).

Pet držav članic EU (**Češka, Nemčija, Luksemburg, Malta in Nizozemska**) ter **Švica** že uvajajo ali načrtujejo uvedbo novih pristopov za ureditev ponudbe konoplje za rekreativno uporabo. Te spremembe, opisane v poročilu, poudarjajo potrebo po boljšem spremljanju in ocenjevanju, da bi v celoti razumeli vpliv drog na javno zdravje in varnost ⁽³⁾.

Konoplja ostaja najpogosteje uporabljena prepovedana droga v Evropi. Ocenjuje se, da je v zadnjem letu konopljo uporabilo približno 8 % (22,6 milijona) odraslih Evropejcev (15–64 let). Leta 2021 so količine hašiša (816 ton) in zeliščne konoplje (256 ton), zaseženih v EU, dosegle najvišjo raven v desetih letih, kar kaže na veliko razpoložljivost te droge. Ocenjuje se, da se je leta 2021 v Evropi v neko obliko zdravljenja odvisnosti od drog zaradi težav, povezanih z uporabo konoplje, vključilo 97 000 uporabnikov.

Novi proizvodi iz konoplje predstavljajo izzive na področju javnega zdravja. Nekateri proizvodi, ki se na nezakonitem trgu prodajajo kot naravna konoplja, so lahko ponarejeni z močnimi **sintetičnimi kanabinoidi**, zaradi česar obstaja nevarnost zastrupitve. Izvlečki z močnim učinkom in jedilna živila so bili povezani z različnimi primeri akutnih zastrupitev na bolnišničnih oddelkih za nujno zdravstveno pomoč.

Leta 2022 je **heksahidrokanabinol (HHC)** postal prvi polysintetični kanabinoid, o katerem so poročali v EU. Našli so ga v dveh tretjinah držav članic, v nekaterih državah EU pa se prodaja kot „zakonita“ alternativa konoplji ⁽⁴⁾. Od oktobra 2022 je heksahidrokanabinol predmet intenzivnega spremljanja v okviru evropskega sistema zgodnjega opozarjanja (**EWS**), da bi bolje razumeli morebitna tveganja za Evropo.

Rekordni zasegi kokaina in vse večja zaskrbljenost zaradi uporabe sintetičnih stimulansov

Preprodaja velikih količin kokaina prek evropskih morskih pristanišč v komercialnih zabojujkih spodbuja današnjo veliko razpoložljivost drog. Obstajajo pomisleki, da bi to lahko prispevalo k povečani uporabi kokaina, zdravstvenim težavam in kaznivim dejanjem, povezanim z drogami.

Leta 2021 so države članice EU zasegle rekordne 303 tone kokaina. **Belgija** (96 ton), **Nizozemska** (72 ton) in **Španija** (49 ton) so predstavljale skoraj 75 % skupne zasežene količine. Predhodni podatki za leto 2022 kažejo, da se je količina zaseženega kokaina v Antwerpnu, drugem največjem evropskem pomorskem pristanišču, z 91 ton leta 2021, povečala na 110 ton. Dokazi kažejo, da organizirane kriminalne združbe vse pogosteje ciljajo tudi na manjša pristanišča v drugih državah EU in v državah, ki mejijo na EU. Nezakonita proizvodnja kokaina v EU postaja vse pomembnejša, saj je bilo leta 2021 uničenih 34 laboratorijev za kokain (23 leta 2020), od tega nekateri obsežni.

Kokain je najpogosteje uporabljena prepovedana stimulatívna droga v Evropi, ki jo je v zadnjem letu uporabljalo približno 1,3 % (3,7 milijona) odraslih Evropejcev (15–64 let). To je bila najpogostejša snov, povezana z akutnimi zastrupitvami na bolnišničnih oddelkih za nujno zdravstveno pomoč v letu 2021, saj je bila omenjena v 27 % primerov. Obstajajo tudi nekateri znaki, da postajata vbrizgavanje kokaina in uporaba crack kokaina v nekaterih državah vse pogostejša med marginaliziranimi skupinami, zaradi česar je treba okrepiti ukrepanja za zmanjševanje škode. Po ocenah je bilo v letu 2021 zabeleženih 7 500 oseb, ki so potrebovale zdravljenje zaradi crack kokaina.

Širši izbor sintetičnih stimulansov, ki so zdaj na voljo na nezakonitem trgu, povečuje tveganje za javno zdravje. V preteklosti je bil amfetamin najpogosteje uporabljeni sintetični stimulanse v Evropi. Vendar

obstajajo znaki, da metamfetamin in **sintetični katinoni** zdaj pomembneje kot v preteklosti prispevajo k težavam, ki so povezane s stimulansi v Evropi.

V poročilu je navedeno tudi, da se stimulansi zdaj pogosteje injicirajo, včasih v kombinaciji s heroinom ali drugimi opioidi. Razumevanje škode, povezane s spreminjanjem vzorcev uporabe drog z injiciranjem, bo ključnega pomena za oblikovanje ukrepov za zmanjševanje škode, povezane s tem vedenjem.

Možna zdravstvena tveganja zaradi uporabe manj znanih snovi

Ketamin, ki se v medicini uporablja kot anestetik in sredstvo proti bolečinam, je v nekaterih okoljih postal bolj uveljavljen kot rekreativna droga. Ponavadi se snifa, včasih pa ga je mogoče najti dodanega drugim mešanicam drog, na primer praškom in tabletam ekstazija. Pri dolgotrajnih uporabnikih ketamina se lahko pojavijo zdravstvene težave (npr. poškodbe mehurja).

Vedno večja rekreativna uporaba dušikovega oksida („smejalnega plina“) v nekaterih delih Evrope je razlog za zaskrbljenost zaradi vpliva na zdravje. V nedavnem pregledu centra **EMCDDA** ⁽⁵⁾ so bila izpostavljena tveganja, povezana s to drogo, za katero se zdaj zdi, da je dostopnejša, cenejša in zelo priljubljena med nekaterimi mladimi. Ta tveganja lahko vključujejo zastrupitve, opekline in poškodbe pljuč, v nekaterih primerih dolgotrajne uporabe pa tudi poškodbe živcev. Obstaja močan argument, da bi morale službe za preprečevanje uporabe drog in zmanjševanje škode v okviru svojega dela obravnavati tudi to snov. Zakonodajni pristopi k prodaji in uporabi te snovi se namreč med državami razlikujejo.

V današnjem poročilu se razpravlja tudi o vedno večjem zanimanju za terapevtske zmogljivosti psihedeličnih drog. Čeprav obstajajo obetavne raziskave o potencialu teh snovi za zdravljenje različnih duševnih bolezni, je v poročilu poudarjeno tveganje, da bi se v EU in drugod izvajali neregulirani programi. Vse večje zanimanje za to temo lahko spodbudi večjo eksperimentalno uporabo teh snovi brez medicinske podpore, kar bi lahko ogrozilo nekatere ranljive posameznike.

V Evropi naraščajo težave z opioidi

Čeprav je heroin še vedno najpogosteje uporabljen prepovedan opioid v Evropi, na nekaterih območjih narašča tudi zaskrbljenost zaradi uporabe sintetičnih opioidov. Številni sintetični opioidi so zelo močni ter predstavljajo tveganje za zastrupitev in smrt. Za proizvodnjo na tisoče odmerkov so potrebne le majhne količine, zato so lahko za organizirane kriminalne združbe bolj donosna snov.

Na evropskem trgu drog se še naprej pojavljajo novi nenadzorovani sintetični opioidi, od leta 2009 jih je bilo skupno prepoznanih 74. V zadnjih letih je bila večina na novo prepoznanih opioidnih snovi, prijavljenih v sistem **EWS**, zelo močnih **benzimidazol** (nitazen) opioidov. V primerjavi s **Severno Ameriko** imajo novi sintetični opioidi (npr. derivati fentanila in nitazeni) trenutno na evropskem trgu drog na splošno razmeroma majhno vlogo, čeprav so v nekaterih državah velika težava.

Novi sintetični opioidi (vključno z benzimidazoli in derivati fentanila) so povezani s povečanjem števila smrtnih primerov zaradi predoziranja v **baltskih državah**. V **Estoniji** so našli nove sintetične opioide v mešanicah, ki vsebujejo benzodiazepin in živalski sedativ **ksilazin**. Ti kombinaciji, znani kot „**benzo-dope**“ in „**tranq-dope**“, sta bili povezani s smrtnimi primeri zaradi predoziranja v **Severni Ameriki**. V poročilu je navedeno: „[...] četudi so težave na tem področju trenutno razmeroma omejene, ta skupina snovi že predstavlja grožnjo, ki bi lahko v prihodnosti še bolj vplivala na evropsko zdravje in varnost“.

Zdi se, da je razpoložljivost heroina trenutno še vedno visoka. Količina zaseženega heroina v državah članicah EU se je leta 2021 več kot podvojila in znaša 9,5 tone, medtem ko je **Turčija** zasegla rekordnih 22,2 toni. Skoraj celotna količina heroina, ki se uporabi v Evropi, prihaja iz **Afganistana**, kjer so talibani aprila 2022 napovedali prepoved gojenja opijskega maka. Čeprav je še prezgodaj govoriti o tem, kako bo prepoved vplivala na evropski trg s heroinom, obstaja bojazen, da bi bilo lahko pomanjkanje razpoložljivosti te droge povezano s povečanjem ponudbe sintetičnih opioidov in povpraševanja po njih.

Franz Pietsch, predsednik upravnega odbora centra EMCDDA, je zaključil: „Današnje poročilo je ključen vir za pridobitev strateškega vpogleda v stanje na področju drog v Evropi ter posledice za javno zdravje in

varnost. Poročilo je objavljeno v ključnem trenutku, ko se center EMCDDA pripravlja na nov mandat in novo prihodnost. Veselimo se, da bomo lahko začeli izvajati to obetavno novo poslanstvo, s katero bo agencija razširila svoje zmogljivosti za spremljanje, povečala pripravljenost EU in pomagala razvijati usposobljenost za boljše posredovanje na področju drog“.

⁽¹⁾ Za več informacij o *Evropskem poročilu o drogah za leto 2023* glejte https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en. V poročilu je opisano stanje na področju drog do konca leta 2022 na podlagi podatkov iz leta 2021 in, če so ti na voljo, iz leta 2022.

⁽²⁾ Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami bo leta 2024 postal Agencija Evropske unije za droge (EUDA) z razširjenim mandatom.

⁽³⁾ https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en

⁽⁴⁾ https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

⁽⁵⁾ https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en